

Tekstovi i pitanja:

Tekst A (William Ouchi : « Donošenje odluka u japanskim organizacijama »)

Kada treba donijeti važnu odluku u japanskoj organizaciji, svi oni na koje će ona neposredno utjecati uključeni su u njezino donošenje. U slučaju odlučivanja gdje izgraditi novu tvornicu, izmijeniti proizvodni proces ili nešto slično, to znači da će 60 ili 70 osoba biti izravno uključeno u donošenje odluke. U tom slučaju grupi od tri čovjeka bit će povjerena zadaća da razgovara sa svakim od 60 do 70 ljudi, i to ne jedanput već svaki put kad dođe do važnih modifikacija. Tim ustrajava u zadaci sve dok se ne postigne potpuni konsenzus. Takvo donošenje odluke traje vrlo dugo, no kad je odluka jednom donesena, vrlo je vjerojatno da će je svi podržavati. Razumijevanje i podrška može nadomjestiti stvarni sadržaj odluke, jer pet ili šest raznih mogućnosti može biti podjednako dobrih ili loših. Nije važna sama odluka, već je važno koliko su ljudi informirani i odgovorni. «Dobre» odluke mogu se izroditi, isto tako kao što «loše» odluke mogu ispasti dobre.

Tekst B (Erving Goffman : « O karakteristikama totalnih institucija »)

(...) Kad razmatramo razne institucije našega zapadnog društva, nalazimo da su neke od njih znatno obuhvatnije od drugih, koje su tu odmah do njih. Njihov sveobuhvatni ili totalni karakter simbolizira zabrana društvenog komuniciranja s vanjskim svijetom, što obično počinje već od vanjskog izgleda, kao što su zaključana vrata, visoki zidovi, bodljikava žica, voda, šume ili mocrare. Te ustanove nazivam totalnim institucijama i želja mi je da istražujem njihove glavne karakteristike.

(...) Zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba cijeloga mnoštva ljudi od strane birokratske organizacije, bez obzira na to je li nužno i efikasno sredstvo društvene organizacije u danim okolnostima, ključno je svojstvo totalnih institucija. Iz toga slijedi nekoliko važnih implikacija. Nakon što su osobe smještene u blokove, nadgleda ih osoblje, čija glavna aktivnost nije vođenje ili periodična inspekcija, nego nadzor. Radi li svatko ono što mu je jasno rečeno da se od njega očekuje da radi? Što dolazi na prvo mjesto, velike grupe ljudi s kojima se upravlja ili mali štab nadzornog osoblja? To ovdje nije u pitanju. Važno je da je jedna grupa stvorena za drugu.

1. Erving Goffman je glavni predstavnik jednog interakcionističkog pristupa u sociologiji. Kojeg?
2. Tekst A i tekst B odnose se na:
  - a) primarne grupe i organizacije
  - b) organizacije i institucije
  - c) institucije i devijantno ponašanje
  - d) primarne i sekundarne grupe
3. Primjeri totalnih institucija o kojima se govori u tekstu B jesu: (3 točna odgovora)
  - a) samostan
  - b) tvornica
  - c) mentalna bolnica
  - d) zatvor
  - e) studentski dom
4. Način odlučivanja u američkim i japanskim tvornicama je različit, zajednički im je prevladavajući sustav znanstvenog upravljanja proizvodnjom. Kako se zove taj sustav?

5. Totalne su institucije birokratski organizirane, to znaci: (3 točna odgovora)
  - a) da se nadzorno osoblje odnosi prema šticenicima kao osobama
  - b) da se svakodnevni život u njima odvija prema unaprijed određenim pravilima
  - c) da nadzor vrše osobe koje imaju formalnu naobrazbu za tu vrstu posla
  - d) da se formalna hijerarhijska struktura nadzornog osoblja podudara s neformalnom strukturom
  - e) da svaki član nadzornog osoblja obavlja svoj dio posla

6. Svaka je formalna organizacija ujedno birokratska organizacija
TOČNO ILI NETOČNO

7. Birokratske organizacije imaju sve veći značaj u životu suvremenog čovjeka. Njihovo je narastanje jedan oblik modernizacije društava, ta se modernizacija izražava kao težnja za predvidljivošću, učinkovitošću i proračunom individualnog i društvenog života; riječ je o društvenoj :
  - a) diferencijaciji
  - b) sekularizaciji
  - c) stratifikaciji
  - d) racionalizaciji

8. Svaki stupanj razvitka tehnologije ima kao jednu od posljedica otuđenje rada. U čemu se iskazuje to otuđenje?
  - a) Zaposlenici su nezadovoljni plaćom i radnim vremenom
  - b) Zaposlenici su nezadovoljni količinom društvene moći i utjecaja
  - c) Zaposlenici se u radu osjećaju bespomoćno, izolirano i besmisleno
  - d) Zaposlenici su nezadovoljni količinom društvenog ugleda

9. Sljedeća su obilježja tržišnog gospodarstva : (3 točna odgovora)
  - a) počiva na privatnom vlasništvu nad sredstvima za proizvodnju
  - b) proizvođači i potrošači slobodno odlučuju vođeni svojim interesima
  - c) postoji središnje tijelo na razini nacionalnog gospodarstva zaduženo za uskladjivanje i usmjeravanje ekonomskih odluka
  - d) ekonomski subjekti u svojem odlučivanju na prvo mjesto stavljaju javno dobro
  - e) ono je spontani poredak ponude i potražnje koji se sam uravnotežuje pomoću cijena

10. Odredi točan redoslijed etapa razvitka kapitalizma.
  1. Institucionalni (korporacijski) kapitalizam,
  2. Obiteljski kapitalizam
  3. Informacijski kapitalizam,
  4. Menadžerski kapitalizam

11. Sociolog koji je dao najveći doprinos u izučavanju formalnih organizacija i birokracije zvao se .....

12. Izvršavajući svoje uloge u poduzeću zaposlenik zauzima određeno mjesto u hijerarhijskom poretku organizacije. Kako se zove rangirani društveni položaj?

13. Tri su načina odlučivanja u grupi: demokratski, laissez-faire i

.....

Inga Tomić-Koludrović i Anči Leburić: *Skeptična generacija, Zagreb, 2001.*

Poglavlje: *Skeptična generacija ili strategija preživljavanja: mladi u Hrvatskoj devedesetih*

Tekst A

„Koncept životnih stilova kao istraživačka paradigma u analizama mladih u razvijenim postindustrijskim društvima ustalio se osamdesetih i devedesetih godina kao koncept koji obuhvaća opis mogućnosti pojedinaca i skupina za ostvarivanje svojih interesa u različitim prostorima djelovanja, kao što su dohodak, obrazovanje, stanovanje, zdravlje i reprodukcija. Osim određujućih čimbenika kao što su obiteljsko podrijetlo i društvena okolina iz koje se potječe, životni stil uključuje i utjecaj vlastitih izbora. Životni stil mladih tiče se naime onog dijela života koji je određen završetkom školovanja te potrebom osamostaljenja i uključivanja u svijet rada. Za uspostavu vlastitog životnog stila mladi pritom trebaju povezati svoj osobni psihosocijalni razvoj s ekonomskim razvojem te na taj način razviti životnu praksu koja je primjerena njihovim životnim okolnostima. U odnosu na planiranje vlastitog životopisa mladi, dakle istodobno trebaju svladati zadatke u odnosu na osobnost i egzistencijalna pitanja. Stoga se samostalni životni stilovi počinju razvijati pri kraju školovanja, kada se i eksplicitno počinju pojavljivati nejednakosti u odnosu na društveni sloj i spol. Individualizacija i pluralizacija životnih stilova u postindustrijskim društvima svjedoči da kod izbora životnih stilova tradicionalni društveno-ekonomski faktori postaju nevažniji, jer izbori postaju sve osobniji. Naime, suvremena društva nude simbolička sredstva koja povećavaju potencijal osamostaljenja i samoostvarenja pojedinaca, te se u analitički instrumentarij životnih stilova unose i individualne mogućnosti izbora u odnosu na koje pojedinci biraju „životne stilove koji pokazuju velike sličnosti i koji ih razlikuju od drugih pojedinaca koji mogu imati slične životne stilove” (Fornäs/Bolin, 1994,123). Čak i u situacijama u kojima su izbori životnih stilova još uvjetovani društveno-ekonomskim faktorima, sve je veća pluralizacija djelovanja, odnosno sve su veće razlike u načinima i sredstvima istraživanja. Stoga polje životnih stilova u postindustrijskim društvima postaje diferenciranije, a stil sve više postaje područje osobne investicije.”

Tekst B

„Dok je mladost u razvijenim postindustrijskim društvima nositelj političkih, kulturnih i ekonomskih razvojnih potencijala, te je ključni čimbenik postindustrijske modernizacije tih društava, mladima u Hrvatskoj nedostaje osnova za ostvarenje takvih potencijala. Zbog usredotočenosti na obranu zemlje i obnovu porušenih područja zapriječene su istodobno i selekcijske mogućnosti koje bi podržavale ostvarenje različitih dijelova razvojnih potencijala mladosti kao što su civilno društvo, pravna država, tehnološka razvijenost, razvijena informacijska mreža, propusnost društva za inicijative mladih ljudi u politici, kulturi i gospodarstvu te visoko vrednovanje znanja u društvu. Neostvareni temeljni uvjeti za dalju modernizaciju društva te pojava svojevrsnog opadanja modernizacije sužava interese mladih na krug neposrednih materijalnih potreba, što ih onemogućuje u ostvarivanju vlastitih mogućnosti. Prema našem istraživanju iz 1994. godine, mlade je u najvećoj mjeri (59.66%) pogodio upravo „sveopći zaostatak na svim područjima života i rada u društvu” koji „tretiraju kao najtežu ratnu posljedicu koja će bitno pogoditi i utjecati na život mladih u Hrvatskoj” (Leburić/Tomić-Koludrović, 1996, 970). U egzistencijalno ugroženom okolišu zbog masovne nezaposlenosti i niskog standarda te nepostojanja selekcijskih okolnosti za aktiviranje

mogućnosti u produktivnom smjeru, mladi se vraćaju u „geta adolescencije”, narcizma i infantilnih oblika subkultura.

(...)

Gubitak sigurnosti, smanjenje broja radnih mjesta te prevelika neizvjesnost u odnosu na smjer modernizacijskih procesa u Hrvatskoj idu na ruku tradicionalnim, a ne inovativnim uzorcima djelovanja, kakve pretpostavljaju postindustrijska društva. Skeptični prema vlastitoj budućnosti, mladi u Hrvatskoj prvenstveno nastoje osigurati svakodnevne životne osnove.”

14. Prema Maxu Weberu razlike između društvenih skupina u društvenoj časti ili ugledu iskazuju se pomoću životnoga stila, a taj čimbenik stratifikacije naziva se _____ situacija.
15. Francuski sociolog Pierre Bourdieu tvrdi da se klase mogu definirati pomoću ekonomskoga kapitala i kapitala koji se reproducira pomoću školskoga sustava, a sastoji se od znanja i vještina koje se stječu u najranijoj dobi, a naziva ih _____ kapitalom.
16. Pomoću životnoga stila pojedinci i društvene grupe potvrđuju sebe i uspostavljaju razliku prema drugim pojedincima i kolektivima, drugim riječima ostvaruju socijalni _____.
17. Istraživanje individualnih izbora unutar životnih stilova, za razliku od istraživanja društvenih struktura, predstavlja istraživanje društvenoga _____.
18. Ulrich Beck, suvremeni njemački sociolog, tvrdi da daljnja modernizacija ne završava u postmodernosti, nego u drugoj fazi modernosti koju naziva društvom _____.
19. Osim spolnih razlika, kao objektivnih fizioloških činjenica, na životni stil utječu i nejednakosti u statusu, moći i ugledu koje su društveno pripisane muškarcima i ženama. Kako se zovu te nejednakosti?
20. Društvo koje se ne temelji na proizvodnji i distribuciji materijalnih dobara, nego na idejama, informacijama i oblicima znanja koja potiču inovacije i ekonomski rast naziva se „postindustrijsko društvo”. Navedite barem još jedan naziv takvoga društva.
21. Vraćanje u „geta adolescencije”, narcizma i infantilnih oblika supkultura znači odbacivanje i povlačenje iz dominantne kulture. Kako se zove pojava kada su vrijednosti, norme i stil života u izravnoj suprotnosti s dominantnom kulturom društva u kojem se nalazi?
22. Kako Karl Marx naziva skupine ljudi koji imaju zajednički odnos prema sredstvima za proizvodnju?
23. U čemu se sastoji novi sociološki pristup proučavanja životnoga stila u postindustrijskim društvima? Može li se samo objektivnom metodom istražiti životni stil?

24. Na koja dva pitanja moraju odgovoriti mladi ljudi birajući neki životni stil?
U kakvoj su vezi osobna potrošnja i životni stil?

25. U čemu se očituje, prema iskazima mladih, zaostajanje u modernizaciji ili čak opadanje modernizacije kao najteže posljedice rata?
Na koje sve načine mladi reagiraju na to zaostajanje?

Točni odgovori na slijedećoj stranici!!!

Točni odgovori:

1. Dramaturškog pristupa
2. b
3. a, c, d
4. tejlorizam
5. b, c, e
6. NETOČNO
7. d
8. c
9. a, b, e
10. 2,4,1,3
11. Max Weber
12. Društveni status
13. autoritarni
14. statusnom
15. kulturnim
16. identitet, status, položaj
17. djelovanja, akcije
18. rizika
19. rodne nejednakosti
20. ekonomija znanja, informacijsko društvo, umreženo društvo, društvo rizika, suvremeno društvo, postmoderno društvo, informatičko društvo, refleksivna modernizacija
21. kontrakultura
22. društvenim klasama, klasama
23. Životni stil nije samo pasivna posljedica položaja pojedinca u društvenoj strukturi, nego aktivni i djelomice samostalni čimbenik koji se ogleda u vlastitom izboru načina stjecanja dohotka, stanovanja, obrazovanja, zdravlja i reprodukcije i kao takav sudjeluje u stvaranju individualnog i grupnog identiteta.
Ne može, objektivna metoda istražuje činjenice poput prihoda, obrazovanja i zanimanja, a životni stil dijelom je stvar izbora, subjektivnih ukusa i uvjerenja, stoga su potrebne subjektivna i reputacijska metoda.
24. Mladi ljudi moraju povezati egzistencijalna pitanja i pitanja osobnosti, moraju zrelo povezati svoj sadašnji i budući ekonomsko-profesionalni status i subjektivni izbor polazeći od ekonomskih i rodni nejednakosti.
Postindustrijska društva utemeljena na uslugama i potrošnji omogućavaju sve veću individualizaciju i pluralizaciju životnih stilova. Pojedinci se žele razlikovati od drugih pojedinaca izborom potrošačkih dobara a u tome ih prati sve razvijenije tržište roba i usluga.
25. U zaostajanju u institucijama i djelatnosti civilnog društva, pravne države, tehnološke razvijenosti, razvijenosti informacijske mreže, propusnosti društva za inicijative mladih ljudi u politici, kulturi i gospodarstvu te visoko vrednovanje znanja u društvu. Povratak u geta adolescencije, narcizma i infantilnih supkultura jedan je odgovor, drugi je povratak tradicionalnim društvenih vrijednosti, a treći je oblik briga za svakodnevno preživljavanje